

Zaaknummer: 2025-076512

Antwoord van burgemeester en wethouders op schriftelijke vragen als bedoeld in artikel 42, eerste lid, van het Reglement van Orde voor de vergaderingen van de raad der gemeente Leeuwarden, ingediend op 18 maart 2025. De vragen zijn afkomstig van de ChristenUnie en gaan over: Uitstel invoering Participatiewet in Balans.

Vragen

1. Wat zijn de gevolgen van het verschuiven van de invoering van de maatregelen voor de inwoners van de gemeente Leeuwarden?

Antwoorden

De Participatiewet in Balans is een verzameling van maatregelen die als doel hebben om de hardheden in de huidige Participatiewet te verzachten door:

- de regels en ondersteuning van de Participatiewet beter te laten aansluiten op de mogelijkheden en omstandigheden van de inwoners voor wie ze bedoeld zijn: eenvoudig en passend;
- de rechtszekerheid te vergroten zowel qua rechten als plichten;
- meer handelingsruimte voor de uitvoerend professional te creëren.

Dit vraagt niet alleen een aanpassing van de wet, maar tevens (of misschien wel: nog meer) een verandering in onze manier van werken en onze houding naar de inwoner.

Deze verandering is in Leeuwarden al enkele jaren geleden in gang gezet. Werken vanuit vertrouwen, de menselijke maat en maatwerk zijn in de gemeente Leeuwarden ook op dit moment al kernwaarden bij de uitvoering van de Participatiewet. Daar waar mogelijk sorteren we daarbij voor op de wijzigingen.

Bovendien komt een deel van de wijzigingen voort uit jurisprudentie. De wet moet hier nog op aangepast worden. Wij volgen deze jurisprudentie al.

De gevolgen van het verschuiven van de invoering van de maatregelen zijn voor de inwoners van Leeuwarden dan ook klein.

2. Hoe wordt in het huidige beleid van de gemeente Leeuwarden al voorgesorteerd op de aanstaande wetswijzigingen?

Op de volgende onderdelen voert de gemeente Leeuwarden de Participatiewet al (gedeeltelijk of helemaal) uit zoals dit wordt bedoeld in de Participatiewet in Balans:

- In het wetsvoorstel staat dat er geen sprake is van een gezamenlijke huishouding als er sprake is van een zorgbehoefte van of verleend door een bijstandsgerechtigde die de

aanleiding vormt om samen te wonen. Op dit moment stellen we geen gezamenlijke huishouding vast als er sprake is van intensieve zorg tussen 2 personen. Dit op basis van de jurisprudentie.

- Met de invoering van de Participatiewet in Balans verdwijnt de tegenprestatie uit de wet en wordt de term 'sociale activering' vervangen door 'maatschappelijke participatie'. Daarnaast wordt vrijstelling mogelijk van de arbeids- en re-integratieplicht in plaats van alleen van de arbeidsplicht. Deze wijzigingen betekenen geen concrete verandering voor onze huidige werkwijze. Wij geven op dit moment al geen actieve invulling aan de tegenprestatie. Daarnaast kijken we bij de beoordeling van de re-integratie- en arbeidsplicht naar de mogelijkheden en belemmeringen van de bewoner. Het plan van aanpak wordt hierop afgestemd. We leveren hierin maatwerk.
- Er komt een speciale norm voor jongeren tussen de 18 en 21 jaar die niet kunnen terugvallen op hun ouders. Op dit moment vullen we de norm voor deze jongeren al aan met bijzondere bijstand tot de norm voor een 21-jarige.
- De norm voor een gehuwde met een niet rechthebbende partner wordt verhoogd van 50% naar 70% van de gehuwdenorm. Wij vullen dit nu ook al aan tot 70%.
- Bij de invoering van de Participatiewet in Balans komt er een inkomstenvrijlating van 15% voor alle uitkeringsgerechtigden, ook voor jongeren tot 27 jaar, voor de duur van een jaar. We kennen op dit moment een deeltijdpremie van 25%. Deze is niet van toepassing op jongeren tot 27 jaar.
- De Participatiewet in Balans kent een vrijlating van giften en kostenbesparende bijdragen van € 1200,-. We passen bij giften al een vrijlating toe van € 1200,- per jaar. Voor kostenbesparende bijdragen passen we pas een verlaging toe op de uitkering als deze leiden tot een substantieel hoger besteedbaar inkomen dan bij een ander met een bijstandsuitkering.
- Mantelzorg wordt in de Participatiewet in Balans niet beschouwd als op loon waardeerbare activiteiten. We zien dit nu ook niet als op loon waardeerbare activiteiten.

- In de Participatiewet in Balans wordt opgenomen dat inwoners ouder dan 27 jaar meteen na de melding de aanvraag in kunnen dienen. Voor inwoners jonger dan 27 jaar geldt er geen zoekperiode als er sprake is van een bijzondere situatie. Dit voeren we op dit moment al zo uit.
- In de Participatiewet in Balans staat dat de meldingsdatum voor een Bbz-, IOAW- of IOAZ-uitkering die wordt afgewezen, wordt aangemerkt als meldingsdatum voor een bijstandsuitkering als die aanvraag daarop onverwijld volgt. Dit is op dit moment onze gebruikelijke werkwijze. Dit geldt niet alleen voor aanvragen voor een Bbz-, IOAW- of IOAZ-uitkering, maar ook voor aanvragen voor andere uitkeringen.
- Het wordt mogelijk om een bijstandsuitkering toe te kennen met terugwerkende kracht als er sprake is van een bijzondere situatie. De terugwerkende kracht geldt voor maximaal 3 maanden. Op dit moment wordt er bij een verzoek om terugwerkende kracht ook gekeken of er sprake is van een bijzondere situatie. We passen hierbij maatwerk toe.
- In de nieuwe wet wordt opgenomen dat de gemeente, als de inwoner binnen 12 maanden opnieuw bijstand aanvraagt, gebruik kan maken van de gegevens van de eerdere bijstandsaanvraag. Dit is bedoeld om de aanvraag minder belastend te maken. We doen dit op dit moment door bij inwoners die aan het werk zijn gegaan en binnen een half jaar opnieuw bijstand aanvragen, uit te gaan van de gegevens zoals die op het aanvraagformulier staan en geen bewijsstukken te vragen.

3. Welke mogelijkheden ziet het college om verder vooruit te lopen op de komende wetswijzigingen?

Voor zover mogelijk lopen we vooruit op de wetswijzigingen.

4. Welke maatregelen, voorgesteld in de Participatiewet in Balans, kan het college nog niet tot uitvoering brengen en waarom?

Zoals hierboven ook aangegeven lopen we voor zover mogelijk vooruit op de komende wetswijzigingen. Soms is vooruitlopen op de wetswijzigingen niet (volledig) mogelijk. Hier zijn verschillende redenen voor:

- In sommige situaties biedt de huidige wet (nog) geen ruimte om een andere werkwijze toe te passen. We moeten dan wachten tot de wet is gewijzigd. Daar komt bij dat er, totdat

de nieuwe wet is vastgesteld, nog ruimte is voor wijzigingen. Vooruitlopen betekent daarmee ook het risico lopen om de wet onjuist te gaan uitvoeren.

- Soms is een wetswijziging zo ingewikkeld dat er instructie/begeleiding plaats moet vinden bij de implementatie. Zonder deze instructie/begeleiding kan de wetswijziging niet worden ingevoerd.
- Soms is het technisch nog niet mogelijk om een komende wijziging eerder uit te voeren.

Op welke punten kunnen we nog niet vooruitlopen?

De geüniformeerde arbeidsverplichtingen worden geschrapt. Het maatregelenbeleid wordt herzien met de overkoepelende wet Handhaving sociale zekerheid. Het is niet mogelijk om hierop vooruit te lopen. Er is nog niet bekend hoe de nieuwe invulling er uit gaat zien.

Het wordt mogelijk om inkomsten te verrekenen op basis van gegevens uit de Polisadministratie. Dit is op dit moment technisch nog niet mogelijk.

Met de invoering van de Participatiewet in Balans wordt identificatie met rijbewijs en aanvragen via DigiD mogelijk. Uit onderzoek blijkt dat het in de praktijk niet vaak voorkomt dat iemand zich niet kan identificeren. Daar waar nodig wordt een voorschot verstrekt om een identiteitsbewijs aan te schaffen. Aangezien de huidige werkwijze niet tot problemen leidt, is er geen reden om de wijziging eerder in te laten gaan.

Er wordt een bufferbudget ingevoerd. Dit is een nieuw instrument om maatwerk te kunnen leveren aan bijstandsgerechtigden die naast hun uitkering werken en die door verrekening van inkomen en uitkering onverhoopt financieel in de problemen (dreigen te) komen en onder het bestaansminimum raken. Uit de uitvoeringstoetsen en de internetconsultatie is een gemengd beeld naar voren gekomen over de uitvoerbaarheid van het bufferbudget. In de uitvoeringstoets van de VNG wordt aangegeven dat het instrument door de uitvoering als complex uitvoerbaar wordt aangemerkt. Er zijn daarom recent nog weer wetstechnische wijzigingen aangebracht. Voor het bufferbudget wordt ingevoerd zal er een handreiking worden opgesteld en wordt bekeken welke andere ondersteuningsactiviteiten nodig

zijn. Door deze complexiteit is eerdere invoering van dit instrument niet mogelijk.

Met de invoering van de Participatiewet in Balans wordt het inkomen in aanmerking genomen naar de periode waarin het inkomen te gelde kan worden gemaakt. Daarnaast gaat het actuele vermogen het uitgangspunt vormen bij een tussentijdse wijziging van het vermogen. Op beide wijzigingen kunnen we niet vooruitlopen. Hiervoor is eerst een aanpassing van de Participatiewet nodig. Bovendien zijn deze wijzigingen technisch te ingewikkeld om hierop vooruit te lopen.

De vrijlating van de inkomsten gaat met de invoering van de Participatiewet in Balans ook gelden voor jongeren tot 27 jaar. Om dit mogelijk te maken, moet eerst de wet worden aangepast.

5. Is de gemeente Leeuwarden klaar voor de implementatie van de inwerkingtreding van de maatregelen? Zo niet, wanneer verwacht het college hier klaar voor te zijn?

Zoals hierboven aangegeven voeren we al heel veel maatregelen uit. Wij verwachten dan ook per 1 januari 2026 klaar te zijn voor de implementatie van de (overige) maatregelen. We zijn daarbij wel afhankelijk van de aanpassing van de systemen, zoals bijvoorbeeld het uitkeringssysteem Suites voor het Sociaal Domein. Hier hebben we geen invloed op.

Leeuwarden, 06 mei 2025,

burgemeester en wethouders van Leeuwarden,

burgemeester.

secretaris.